

Rapport 2010:62

Arkeologisk utredning etapp 1 och 2

En grav i Skankerstads björkhage

Invid RAÄ 16
Haddorp 3:1 (tidigare Asplunda 1:1)
Skeda socken
Linköpings kommun
Östergötlands län

Ann-Charlott Feldt

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM
AVDELNINGEN FÖR ARKEOLOGI

En grav i Skankerstads björkhage

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	7
Metod och dokumentation	7
Utredningsresultat och åtgärdsförslag	8
Källor	8
Tekniska uppgifter	10

*Omslagsbild: Utredningsområdet sett från gravfältet RAÄ 16 i sydöst.
Foto Ann-Charlott Feldt, ÖLM.*

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

Den arkeologiska utredningen etapp 1 och 2 utfördes med anledning av att markägaren, Robert Emanuelsson, Haddorps gård, planerade att stycka av och bebygga två villatomter på fastigheten Haddorp 3:1 i Skeda socken och Linköpings kommun. I närheten finns ett gravfält (RAÄ 16, Skeda sn). Utredningen omfattade en sammanlagd yta av ca 4 500 m² och var förlagd till åkermark. De historiska kartorna visar att åkermarken tidigare nyttjats som slåttermark till byn Skankerstad, vilken finns belagd redan 1370. Vid utredningen öppnades sammanlagt ca 125 löpmeter sökschakt. I den västra delen av utredningsområdet påträffades en brandgrav under ploglagret. I de övriga sökschakten framkom inget av arkeologiskt intresse.

Ann-Charlott Feldt
I:e antikvarie

Inledning

Den arkeologiska utredningen etapp 1 och 2 utfördes med anledning av att markägaren, Robert Emanuelsson, Haddorps gård, planerade att stycka av och bebygga två villatomter på fastigheten Haddorp 3:1 (tidigare Asplunda 1:1) i Skeda socken och Linköpings kommun. I närheten finns ett gravfält (RAÄ 16, Skeda sn). Utredningen omfattade en sammanlagd yta av ca 4 500 m² och var förlagd till åkermark.

Arbetet utfördes av Östergötlands länsmuseum efter beslut av Länsstyrelsen Östergötland. Länsstyrelsen Östergötland svarade för de arkeologiska kostnaderna medan uppdragsgivaren bekostade grävmaskinen. Fältarbetet utfördes 2010-07-21. Fält- och rapportarbete har utförts av undertecknad.

Områdesbeskrivning

Utredningsområdet är beläget i en fornlämningsrik trakt ca 8,5 km sydväst om Linköpings centrum och en knapp km väster om Skeda kyrka. Väster om utredningsområdet flyter en bäck och ca 90 m österut finns Erikslunds gård och söder om denna Asplunda gård. Fornlämningarna i omgivningen utgörs huvud-

sakligen av gravar, gravfält och hägnadssystem från järnåldern. I den hårt uppodlade slätten på en radie av 600-800 m närmast utredningsområdet saknas registrerade fornlämningar nästan helt. Undantaget utgörs av ett gravfält (RAÄ 16, Skeda sn), beläget endast drygt 40 m sydöst om de planerade tomterna.

Inom gravfältet RAÄ 16 finns 18 registrerade lämningar. Dessa utgörs av 17 runda stensättningar och en domarring. De runda stensättningarna är 4-12 m i diameter. Stensättningarna är delvis eller helt övertorvade och några har kantkedja och en har kantvall. Ett par av stensättningarna har mittblock. Domarringen är 7 m i diameter och består av sju klumpstenar (FMIS).

Utredningsområdet ligger på mark som tidigare tillhört byn Skankerstad, vilken är skriftligt belagd år 1370 som *skankarstadhum*. År 1397 omnämns en Sven i *skankastadhom* (sofi). Det äldsta omnämnandet av Skankerstad berättar att Kristina Turesdotter erkänner sig ha fått ut sin fulla skifteslott som arv efter sin make Nils i Stång. Nils Staffansson, vars vapensköld utgjordes av tre sparrar på snedbjälke, var fogde på kungsgården Stång, vid Linköping. Skifteslotten bestod av såväl morgongåvejord som

Figur 3. Rektifierat utsnitt ur den häradsekonomiska kartan från 1868-77 (RAK id J112-45-8, blad Skeda) med utredningsområdet markerat. Skala 1:5000.

köpejord och omfattade bl a en attung tveskiftad jord i Skankerstad i Skeda socken. Dessutom ärvde hon jord i Ullevi i S:t Lars socken, en gård i Linköping och en åker i Patastad samt lösöre i silver m m (SDHK 9723, Kraft 1975:209ff).

Vid en översiktlig genomgång av skifteshandlingar och kyrkliga arkivalier i form av husförhörslängder för Skeda socken framkom att byn Skankerstad vid slutet av 1700-talet består av Skankerstad rusthåll $\frac{1}{2}$ mt och Skankerstad Frälsegård $\frac{3}{4}$ mt uppdelade på två gårdar vardera (Hfl Skeda AI:2). Dessutom finns flera torp som lyder under byns gårdar. Från och med den husförhörslängd som upprättas 1812-16 (AI:8), d v s efter enskiftet 1809, har Skankerstads rusthålls gårdar benämnts som Asplunda respektive Erikslund. Skankerstads frälsegård benämns då som Fredriksberg.

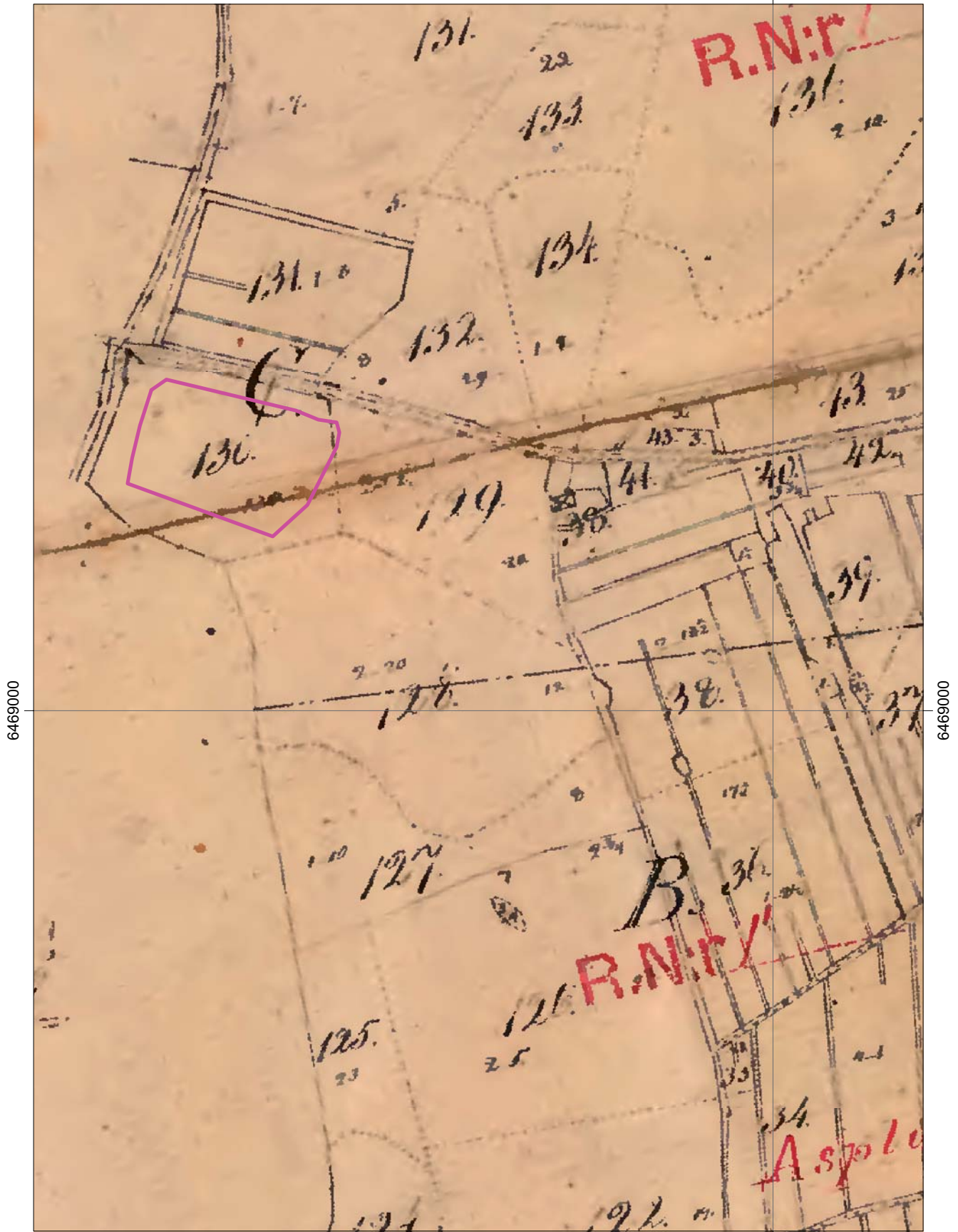
Namnet Skankerstad tycks dock vara levande länge efter namnskiftet och uppträder på häradskartan från 1868-77. Dock är det inte det gamla gårdsläget för Skankerstad som markerats där utan de lägen som tillhör Asplunda och Erikslund. På häradskartan är Skankerstad uppdelat på två gårdsenheter under fastig-

heten Fredriksberg. På den äldre ekonomiska kartan har namnet Skankerstad försvunnit och de två gårdarna redovisas som separata fastigheter skilda från Fredriksberg och benämnda Asplunda 1¹ och Erikslund 1¹. Idag ingår det aktuella utredningsområdet i fastigheten Haddorp 3:1.

Det historiska kartmaterialet visar att det aktuella området vid storskiftet 1779 ingick i de s k Björkhagarna vilka nyttjades för slåtter (LMM 05-ska-41). Trettio år senare, år 1809, då enskifte planeras (LMM 05-ska-72) har den tidigare slåttermarken delats upp i flera enheter varav det nu berörda området beskrivs som Nr 130. *Björkhage vid Mörby rågång. $\frac{1}{2}$ aln lermylla på lerbotten.* Den intilliggande delen av björkhagen, nr 129, beskrivs som *lermylla med så mycken klappersten att odling knappt är möjlig.* På båda dessa kartor finns en ensam byggnad markerad. Detta är sannolikt ett av byns torp men något namn anges inte i kartmaterialet. Torpet är beläget på den plats där bostadshuset till Erikslund 1:2 idag finns och påverkar därmed inte utredningsområdet.

Figur 4. Rektifierat utsnitt ur den äldre ekonomiska kartan från 1947(RAK id J133, blad 8F 3g Normstorp) med utredningsområdet markerat. Skala 1:5000.

Figur 5. Rektifierat utsnitt ur en karta upprättad vid enskiftet 1809 (LMM 05-ska-72) med utredningsområdet markerat. Ca 100 m öster om utredningsområdet finns en byggnad markerad på kartan. Skala 1:2500.

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen etapp 1 och 2 var att ge en bild av de kända forn- och kulturlämningarnas karaktär och belägenhet samt påvisa eventuella tidigare ej kända forn- och kulturlämningar inom aktuellt utredningsområde. Utöver detta skulle eventuella presumtiva lägen för fornlämningar lokaliseras och undersökas genom sökschaktsgrävning inom utredningsområdet.

Lämningar som påträffades vid utredningen skulle dokumenteras avseende typ och utbredning. Utredningens resultat ska vid eventuell framtida exploatering kunna ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet samt utgöra ett underlag för uppdragsgivarens planeringsarbete. Utredningen ger därför förslag på vidare antikvariska åtgärder på de platser där fornlämning är belägen inför en eventuell exploatering.

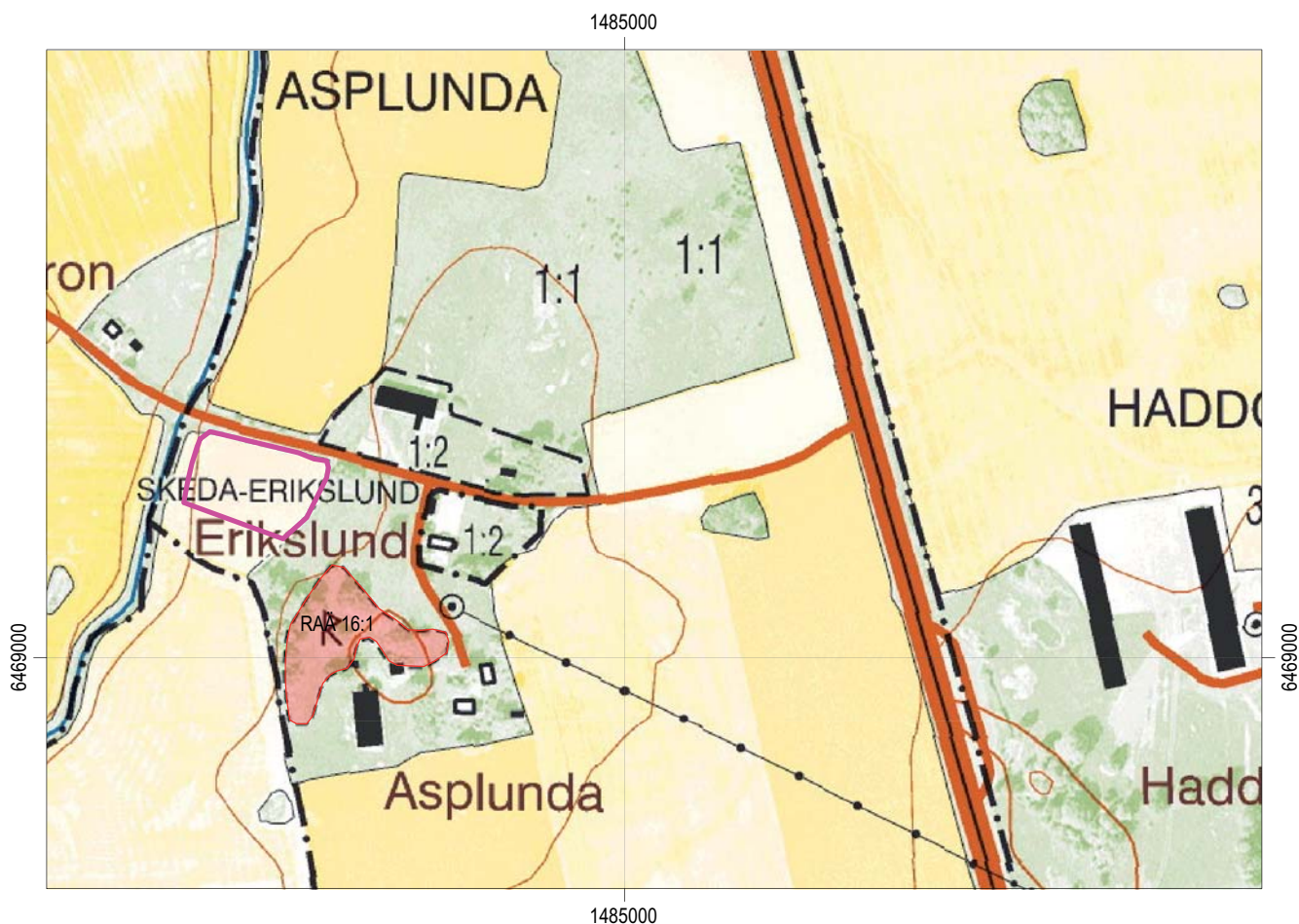
Metod och dokumentation

Utredningen omfattade fyra huvudmoment:

- Kart- och arkivstudier inklusive rektifiering av historiskt kartmaterial.
- Besiktning i fält av utredningsområdet.
- Sökschaktsgrävning inom utvalda ytor.
- Sammanställning av resultaten i rapportform.

Inledningsvis genomfördes en kart- och arkivgenomgång inklusive rektifiering av historiskt kartmaterial. Därefter besiktigades utredningsområdet. Denna del av utredningen syftade till att ge en kulturhistorisk bakgrundsbild av landskapet och belysa utredningsområdets historia samt hjälpa till att lokalisera forn- och kulturlämningar.

I utredningens andra etapp togs sökschakt upp med maskin på utvalda ytor inom utredningsområdet, för att på så sätt fastställa om fast fornlämning eller kulturhistorisk lämning skulle komma att beröras av en eventuell exploatering. Sökschakten mättes in med hjälp av GPS och området fotodokumenterades genom digitala fotografier.

Figur 6. Översiktsplan med utredningsområdet markerat. Skala 1:5 000.

Utredningsresultat och åtgärdsförslag

De historiska kartorna visar att åkermarken tidigare nyttjats som slättermark till byn Skankerstad, som finns belagd redan 1370. Utredningsområdet omfattade ca 4 500 m² och var till sin helhet förlagd inom den tidigare slättermarken. Vid utredningen öppnades sammanlagt ca 125 löpmeter sökschakt. Marken i utredningsområdet utgjordes av lerig matjord på en undergrund av lera.

I den västra delen av utredningsområdet påträffades en brandgrav under ploglagret. Den utgörs av en oval mörkfärgning, ca 0,9x0,8 m stor, med kol, sot och enstaka stenar samt en bit bränd lera. Inom ett begränsat parti av mörkfärgningen finns en koncentration av brända ben. Denna är ca 0,2 m i diameter. Anläggningen dokumenterades i plan varefter den täcktes över och schaktet lades igen. De brända benen i anläggningen har inte studerats av osteolog men den enda rimliga tolkningen är att det rör sig om en brandgrav. Den ligger ca 90 m NV om gravfältet i ett påtagligt annorlunda läge än detta.

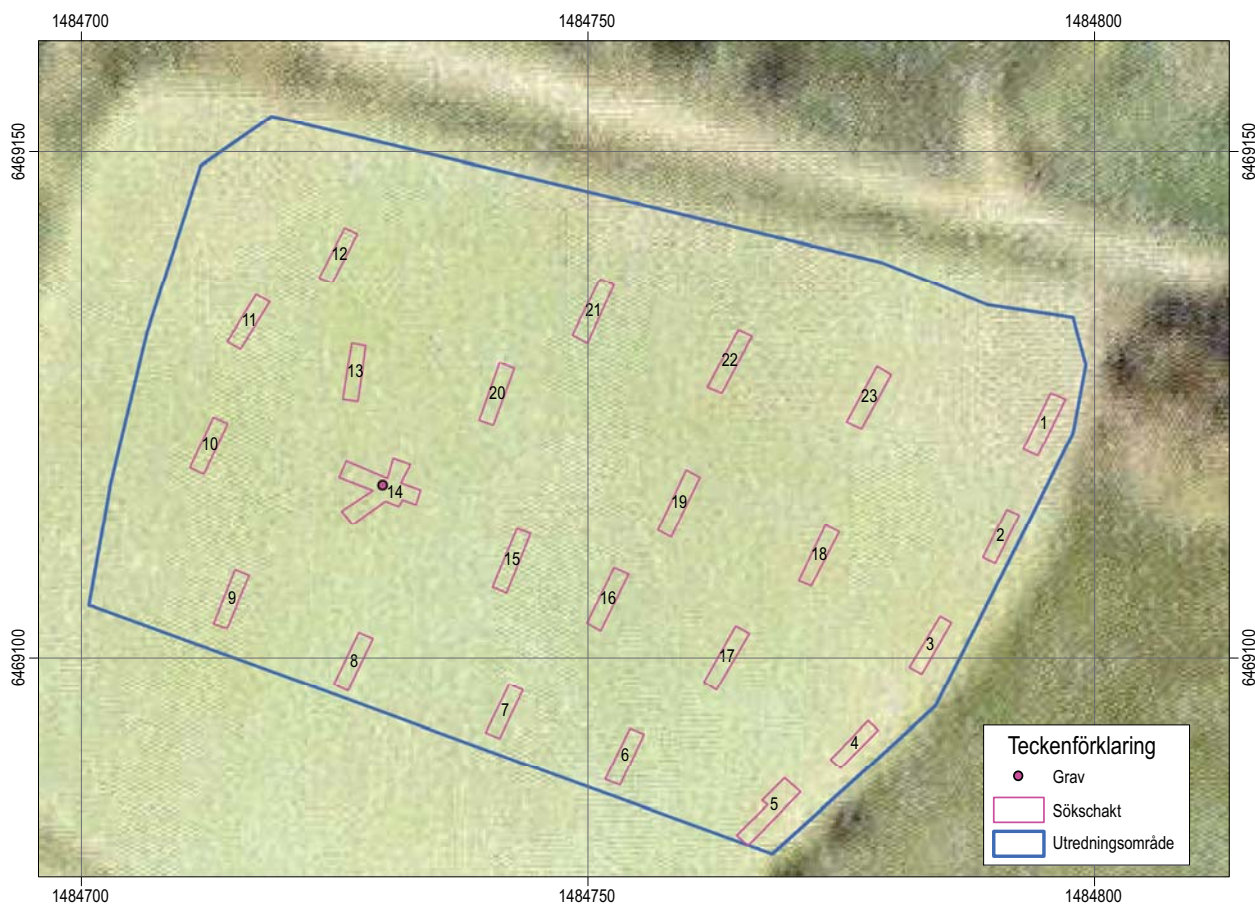
I de övriga sökschakten framkom inget av arkeologiskt intresse med undantag för ett, sannolikt sentida, dike i schakt 5 i områdets östra del. Det påträffades inte heller några lösfynd i matjorden.

Östergötlands länsmuseum bedömer att exploatering kan ske inom den utredda ytan efter att den påträffade anläggningen undersökts och avlägsnats. Beslut om fortsatta åtgärder fattas av Kultur- och samhällsbyggnadsenheten vid Länsstyrelsen Östergötland.

Källor

Litteratur

Kraft S. 1976. *Linköpings historia. 1. Från äldsta tid till 1567*. Linköping

Figur 7. Schaktplan. Skala 1:750.

Kartmaterial

Lantmäterimyndigheten (LMM), Lantmäteristyrelsen (LMS), Rikets allmänna kartverk (RAK)

LMM 05-ska-41. Storskifte 1779. Fredriksberg, Skeda sn. Stridsberg

LMM 05-ska-72. Enskifte 1809. Fredriksberg, Skeda sn. Fjellström

RAK id J112-45-8, blad Skeda. Häradsekonomisk karta 1868-77

RAK id J133, blad 8F 3g Normstorp. Ekonomisk karta. 1947

Kyrkoarkivalier

Skeda sn, Husförhörslängd AI:2, 1788-1795

Skeda sn, Husförhörslängd AI:6, 1806-1811

Skeda sn, Husförhörslängd AI:8, 1812-1816

Digitala arkiv

Fornminnesregistret för Skeda socken. <http://www.raa.se/cms/fornsok/start.html> 2010-07-16

Sofi. Ortnamnsregistret, <http://www.sofi.se/> 2010-07-16.

Svenskt diplomatariums huvudkartotek över medeltidsbrev (SDHK) <http://www.statensarkiv.se/default.aspx?id=2453&refid=8005>. 2010-07-16

Figur 8. Den påträffade anläggningen sedd från söder. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖLM.

Tekniska uppgifter

Fastigheter Haddorp 3:1 (tidigare Asplunda 1:1)
Socken/stad Skeda socken
Kommun Linköping
Län och landskap Östergötland

Fornlämning Invid RAÄ 16

Ekonomisk kartans blad 08F 3g Normstorp
Koordinater X6469120, Y1484740 (mittpunkt)
Koordinatsystem RT90 2,5 gon V

Typ av undersökning Arkeologisk utredning etapp 1 och 2
Länsstyrelsens beslut 2010-06-28
Länsstyrelsens dnr 431-1631-10
Länsstyrelsens handläggare Malin Backman
ÖLM dnr 208/10
ÖLM projektnr 531141, 531159

Uppdragsgivare Robert Emanuelsson, Haddorps gård
Kostnadsansvarig arkeologi Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig maskin Robert Emanuelsson, Haddorps gård

Fältarbetsledare Ann-Charlott Feldt
Personal -

Fältarbete 2009-07-21
Utredningsyta ca 4 500 m²
Sökschakt ca 125 löpmeter

Foto Digitala bilder
Fynd Brända ben, kvarligger övertäckta
Analyser Nej

Grafik Ann-Charlott Feldt
Renritning -
Grafisk form Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273 Rapport 2010:62 © Östergötlands länsmuseum

Den arkeologiska utredningen etapp 1 och 2 utfördes med anledning av två planerade villatomter på fastigheten Haddorp 1:3 i Skeda socken och Linköpings kommun. I närheten finns ett gravfält (RAÄ 16, Skeda sn). Utredningen omfattade en sammanlagd yta av ca 4 500 m² och var förlagd till åkermark. De historiska kartorna visar att åkermarken tidigare nyttjats som slåttermark till byn Skankerstad. I den västra delen av utredningsområdet påträffades en brandgrav under ploglagret. I de övriga sökschakten framkom inget av arkeologiskt intresse.